

Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě

Úvod

Evropská unie (EU) je výsledkem dlouhodobého procesu **evropské integrace**, jehož cílem bylo zabránit válkám a posílit spolupráci mezi státy. Po roce 1989, kdy padly komunistické režimy ve střední a východní Evropě, se otevřela cesta k rozšíření EU a sjednocování Evropy na základě **demokracie**, právního státu a lidských práv.

Dnes je EU společenstvím **27 států**, které spolupracují v oblasti ekonomiky, politiky i bezpečnosti. Základem fungování jsou tzv. čtyři **svobody** – volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu

Pád železné opony

- V 80. letech sovětský blok slábl, protože zaostával ekonomicky, technologicky i společensky za Západem.
- Poté co nastoupil v SSSR k moci Michail Gorbačov (1985) přišly reformy: tzv. **perestrojka** (přestavba ekonomiky) a **glasnost** (větší otevřenost), které místo záchrany urychlily rozpad systému.
- SSSR přestal kontrolovat své satelitní státy, což umožnilo revoluce v roce 1989.
- V roce 1989 padly komunistické režimy ve východní Evropě (Polsko, Maďarsko, NDR – pád Berlínské zdi, Československo – **sametová revoluce**, Bulharsko a, Rumunsko – krvavý průběh revoluce).
- Pád komunismu znamenal konec vlády jedné strany, zavedení demokracie, svobodných voleb a tržní ekonomiky.
- Po roce 1989 následovala hluboká **transformace států** (vznik pluralitního systému, nezávislé justice a přechod na tržní hospodářství).
- Po pádu komunismu se demokracie, právní stát a lidská práva staly **podmínkou pro vstup do EU**, která v roce 1993 vznikla transformací z Evropských společenství.
- Česká republika vstoupila do Evropské unie v roce **2004** společně s dalšími devíti státy včetně např. Slovenska. Jednalo se o dosud největší rozšíření EU v historii.
- V roce 2007 vstupuje ČR do Schengenského prostoru a zároveň se EU rozrostla o Bulharsko a Rumunsko.
- Poslední zemí, která zatím do EU přistoupila, bylo Chorvatsko v roce 2013.

Pád železné opony

Michail Gorbačov

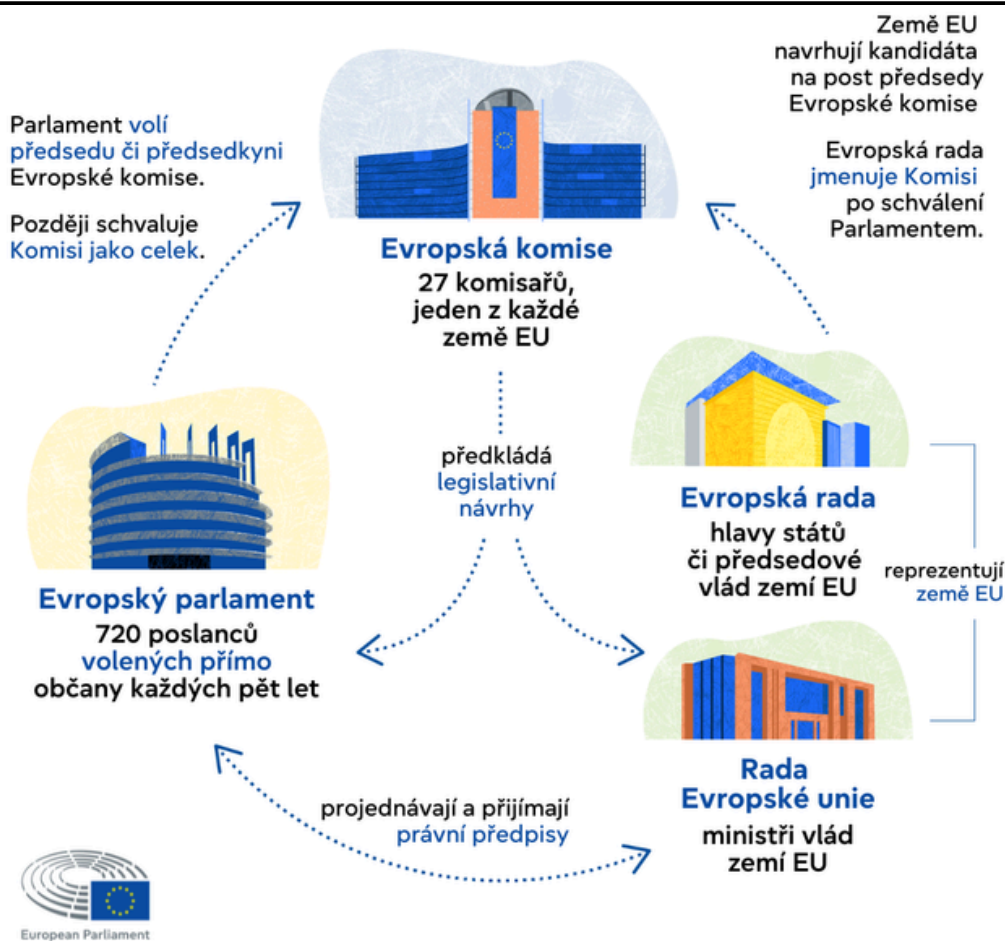

Spolufinancováno
Evropskou unií

Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě

Institute EU

- Velký vliv na sjednocování Evropy mají instituce EU.
- Základními institucemi sjednocující se Evropy jsou:
 - **Evropská rada** – sdružuje nejvyšší politické představitele členských států EU (např. premiéry a prezidenty). Určuje hlavní směr a priority EU, ale sama nepřijímá zákony.
 - **Evropský parlament** – je volen přímo občany členských států, které zastupuje.
 - **Evropská komise** – navrhuje legislativu a dohlíží na její plnění. Každý stát má jednoho svého komisaře (českým komisařem je momentálně Jozef Síkela).
 - **Rada EU** – je tvořena zástupci vlád členských států a spolu s Parlamentem rozhoduje o právních předpisech.
 - **Soudní dvůr EU** – zajišťuje jednotný výklad práva EU.

Kontrolní otázky

1. Popiš události roku 1989.
2. Vyjmenuj alespoň dvě hlavní instituce Evropské unie a stručně vysvětli, čím se zabývají.
3. Kterou jedinou instituci Evropské unie volí občané přímo ve volbách?

Kvíz na evropské instituce

Spolufinancováno
Evropskou unií

Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě

EU a globální svět

- Po britském referendu v roce 2016, se Spojené království rozhodlo pro Brexit tzn ukončit členství v EU.
- V roce 2020 tak Spojené království skutečně opouští Unii. Počet členů EU klesl na dnešních 27.
- Ve zmíněném roce 2020 zasáhla Evropu pandemie covidu-19. EU tak přijímá společná opatření ke zmenšení dopadů **pandemické krize**.
- V roce 2022 napadlo Rusko Ukrajinu a Evropské unie tak byla nucena výrazně změnit svou politiku.
- Členské státy EU dnes například zvyšují výdaje na obranu a samotná EU více spolupracuje s NATO.
- Byl vytvořen obranný plán Readiness 2030, který má posílit obranyschopnost Evropy.
- Evropské státy by měly do budoucna investovat až kolem 3,5 % HDP do obrany.
- Válka v roce 2022 způsobila i energetickou krizi.
- V březnu 2022 se vedoucí představitelé EU dohodli na postupném ukončení **závislosti** EU na dovozu ruského plynu, ropy a uhlí.
- V důsledku toho jsou hlavními dodavateli fosilních paliv do EU nyní především Spojené státy, Norsko, Alžírsko a Austrálie.
- V květnu 2022 bylo v EU vůbec poprvé vyrobeno více elektřiny z větrné a **solární energie** než z fosilních paliv.
- EU se snaží posilovat vlastní průmysl, podporovat inovace a snížit závislost na dovozu, aby byla co nejvíce **soběstačná**.
- EU je silná hlavně v ekonomice, diplomacii a hodnotách jako jsou demokracie a lidská práva.
- Na druhou stranu musí EU dnes řešit globální výzvy jako je zajištění vlastní **bezpečnosti**, řešení migrace a zelenou transformaci.
- EU je jeden z nejvýznamnějších **globálních hráčů** na světě.
- Má silný vliv v oblasti obchodu, diplomacie a ochrany životního prostředí.
- EU soupeří o vliv ve světě především s **velmocemi** jako jsou USA a Čína.
- Globalizace znamená, že státy jsou vzájemně propojené, a EU tak musí spolupracovat s ostatními regiony, aby byla vůči USA a Číně konkurenceschopná.
- EU rozvíjí například spolupráci s Kanadou prostřednictvím dohody CETA.
- Zároveň se snaží vytvořit zónu volného obchodu s **Mercosurem**, což je blok zastupující státy Jižní Ameriky, z nichž největší je Brazílie.
- Tato dohoda by měla začít platit v roce 2026.
- Ve stejném roce byly také uzavřeny důležité dohody mezi EU a nejlidnatější zemí světa Indií.
- Tyto dohody jsou velkým příslibem pro rozvoj obchodu, na druhou stranu vznikají spory například kvůli konkurenci pro evropské zemědělce.

Globalizace je proces propojení světa v ekonomice, politice i kultuře, vedoucí k větší vzájemné závislosti států a společností.

Úkol: napiš název státu k jeho vlajce.

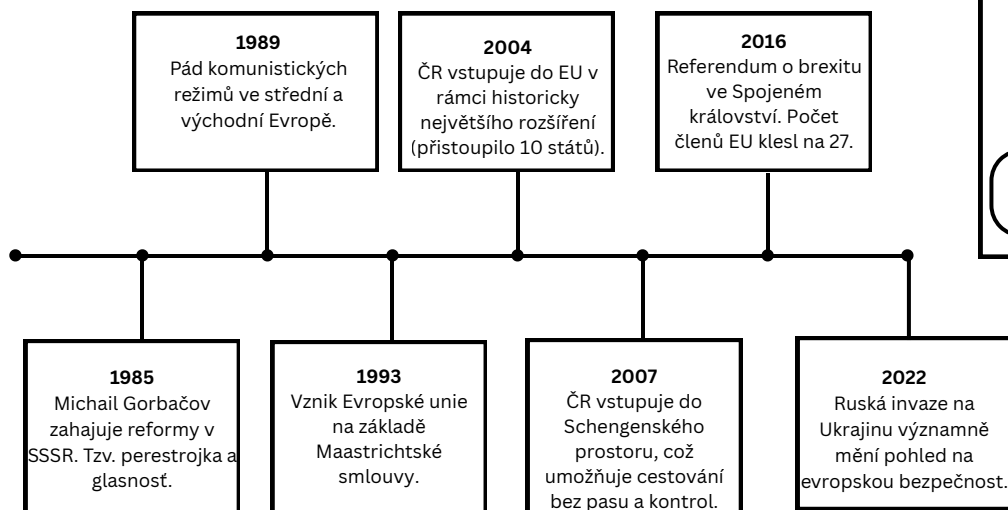
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě

EU - Mercosur

Úkol: načti QR kód níže a vypiš, co nejvíce informací k dohodě o volném obchodu mezi EU a Mercosurem.

Časová osa

Dohoda EU – Mercosur

Kontrolní otázky

1. Co znamená globalizace a jak ovlivňuje postavení EU ve světě?
2. Co to byl Brexit?
3. Jak válka na Ukrajině ovlivnila politiku EU a její přístup k bezpečnosti?

Spolufinancováno
Evropskou unií

Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě

PLÁN HODIN

1.hodina

0.–3. minuta

- Úvodní administrace a absence.

4.–12. minuta

- **Shlédnutí videa** (00:00 - 04:03) Pád železné opony z QR kódu na 2. straně listu.
- V čase 04:03 video zastavíme a diskutujeme na významem citátu historika Ashe, který se na obrazovce v tomto čase objeví: „*V Polsku to trvalo deset let, v Maďarsku deset měsíců, v NDR deset týdnů a v **Československu** to možná potrvá deset dnů*“.
- Mělo by se s žáky dojít k závěru, že sametová revoluce v ČSSR nebyla nahodilou akcí, ale součástí celého procesu Pádu železné opony. Události v ČSSR byly opravdu relativně rychlé oproti vývoji v okolních zemích.
- Vyučující následně uvede konkrétní téma hodiny („Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě“) a sdělí **cíle** hodiny:

1) Vysvětlení postavení EU v globálním světě po roce 1989.

2) Popsání hlavních institucí EU a jejich základních funkcí.

13.–30. minuta

- Vyučující s žáky postupně projde pracovní list s důrazem na **hlavní body** u daných témat.

31.–40. minuta

- Vyučující zadá úkol, aby si žáci skrze QR kód, který je na pracovním listu, ověřili nabyté znalosti o institucích EU v oficiálním kvízu EU.

41.–45. minuta

- **Sumarizace** tématu.
- Žáci odpoví na **kontrolní otázky** (v pracovním listu).

Správné odpovědi:

1. V roce 1989 padly komunistické režimy a státy přešly k demokracii.

2. Evropská rada sdružuje premiéry a prezidenty členských zemí a ti určují hlavní priority EU, Evropský parlament schvaluje zákony, Evropská komise je navrhuje a kontroluje. Rada EU je tvořena zástupci členských států a spolu s Parlamentem rozhoduje o právních předpisech. Soudní dvůr EU zajišťuje jednotný výklad práva EU.

3. Evropský parlament.

- Žáci provedou krátkou **autoevaluaci**, v rámci které zhodnotí, co věděli a co nového se naučili.
- **Závěr.**

Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě

PLÁN HODINY

2.hodina

0.–3. minuta

- Úvodní administrace a absence.

4.–12. minuta

- Zopakování si poznatků z předešlé hodiny.
- Brainstroming na téma EU a současné globální výzvy.
- Vyučující následně zopakuje téma hodiny („Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě“) a sdělí **cíle** této hodiny:

- 1) Uvedení aktuálních problémů a výzev pro EU (např. bezpečnost, migrace, klimatická změna, vztahy se světem).
- 2) Vysvětlení pojmu globalizace.

13.–30. minuta

- Vyučující s žáky postupně projde 1. stranu pracovního listu s důrazem na **hlavní body** u daných témat.
- Na konci stránky mají žáci za **úkol**, poznat 4 státy světa, které byly zmíněny v textu, podle jejich vlajky (1. *Brazílie*, 2. *Indie*, 3. *Kanada*, 4. *Čína*).

31.–40. minuta

- Vyučující zadá úkol, aby skrze QR kód, který je na pracovním listu, zjistili co nejvíce informací o dohodě **EU – Mercosur**.
- Po pár minutách zkoumání společně shrneme nejdůležitější body této obchodní dohody a diskutujeme jejich výhodách a nevýhodách.

Např: Dohoda mezi Evropskou unií a Mercosur má vytvořit jednu z největších zón volného obchodu na světě a odstranit většinu cel. Hlavním cílem je posílit obchod, zvýšit export EU a zajistit přístup k důležitým surovinám. Výhodou je ekonomický růst, úspory pro firmy a menší závislost na jiných velmocích (např. Číně). Nevýhodou jsou obavy evropských zemědělců z levné konkurence a rizika spojená s nižšími standardy výrobků.

- Na závěr se můžeme zamyslet se kterým dalším **regionem** ve světě by v budoucnu EU mohla podobnou dohodu podepsat.

41.–45. minuta

- **Sumarizace** tématu.
- Žáci odpoví na **kontrolní otázky** (v pracovním listu).

Správné odpovědi:

1. Globalizace je propojování světa, které nutí EU spolupracovat, aby zůstala konkurenceschopná.
 2. Brexit znamenal vystoupení Spojeného Království z EU.
 3. EU zvýšila výdaje na obranu a více spolupracuje s NATO.
- Žáci provedou krátkou **autoevaluaci**, v rámci které zhodnotí, co věděli a co nového se naučili.
 - **Závěr**.

Sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě

ZDROJE

- Bartošová, J. a kol. (2023). Základy společenských věd: učebnice pro střední odborné školy : v souladu s RVP. Taktik.
- Benda M. a kol. (2024). Dějepis pod lupou 3 - dějiny 20. a 21. století: učebnice pro 3. ročník středních škol a gymnázií : v souladu s RVP. Taktik.
- Kopeček, P. (2018). Světové dějiny 20. století. Epoque
- Krákora, P., Kopeček, P. (2010). Dějiny Československa 1918-1992. Epoque.
- https://commission.europa.eu/topics/trade/eu-india-trade-agreement_cs
- <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/eu-mercosur-trade/>
- <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-defence-readiness/>
- <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/how-did-the-eu-respond-to-the-2022-energy-crisis/>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Brazil>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Canada>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/China>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/India>
- [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/754440/EXPO_IDA\(2023\)754440_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/754440/EXPO_IDA(2023)754440_EN.pdf)
- <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20240524STO21650/co-delaji-institute-eu-infografika>
- <https://www.jsns.cz/lekce/1766749-span-id-4-span-jirka-vysvetluje-moderni-dejiny-pad-zelezne-opony>
- https://learning-corner.learning.europa.eu/play-games/quiz_cs#/topic/jak-eu-funguje%3F

Financováno Evropskou unií. Názory vyjádřené jsou názory autora a neodráží nutně oficiální stanovisko Evropské unie či Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za vyjádřené názory nenese odpovědnost.

Spolufinancováno
Evropskou unií